

Guía Docente				
Datos Identificativos				2022/23
Asignatura (*)	Socioloxía do traballo		Código	615G01209
Titulación				
Descritores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	1º cuatrimestre	Segundo	Obrigatoria	6
Idioma	Castelán			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Socioloxía e Ciencias da Comunicación			
Coordinación	Andrade Suarez, María Jose	Correo electrónico	maria.andrade@udc.es	
Profesorado	Andrade Suarez, María Jose	Correo electrónico	maria.andrade@udc.es	
Web				
Descrición xeral	A principal contribución desta materia é transmitir os principais conceptos, teorías e metodoloxías centrais á perspectiva sociolóxica do mundo socio-laboral. Deste xeito, propónse un programa que pretende que os estudantes analicen e entendan criticamente a realidade social do traballo, os cambios que sufriu ao longo da historia e a organización social que caracterizou cada etapa así como os problemas sociais cos que se relaciona o traballo e o emprego nas sociedades actuais.			

Competencias / Resultados do título	
Código	Competencias / Resultados do título

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe	Competencias / Resultados do título		
	Reconocimiento y distinción de los principales instrumentos y fuentes de datos para la medición del mercado laboral así como el análisis e interpretación de los datos que proporcionan.	A5 A6 A14 A17 A18 A26 A27 A32 A35	B1 B3 B4 B5 B7 B13

2. Conocimiento y comprensión de los principales conceptos, marcos teóricos y contenidos prácticos de carácter sociológico sobre el trabajo, el empleo y las relaciones laborales.	A1	B1	C1
	A3	B3	C4
	A8	B4	C6
	A11	B5	
	A15	B6	
	A24	B9	
	A32	B10	
	A35	B11	
	A36	B12	
		B13	
		B14	
		B15	
		B21	
		B25	
	B26		
	B27		
3. Identificación de las transformaciones que experimenta el trabajo al largo de la historia -especialmente a partir del trabajo asalariado- y las transformaciones y problemáticas del mercado laboral y el empleo en las sociedades actuales.	A8	B1	C1
	A9	B3	C4
	A11	B4	C7
	A14	B5	C8
	A15	B6	
	A24	B9	
	A25	B12	
	A28	B13	
	A29	B16	
	A34	B18	
	A35	B19	
	A36	B21	
		B25	
		B26	
	B27		
4. - Conocer e interpretar los principales factores que estructuran las desigualdades en el mundo del trabajo.	A1	B4	C1
	A3	B5	C3
	A8	B6	C4
	A9	B10	C6
	A14	B11	C8
	A15	B12	
	A17	B13	
	A18	B14	
	A19	B20	
	A20	B24	
	A21	B25	
	A23	B26	
	A24	B27	
	A25		
	A32		
	A35		
A36			

Temas	Subtemas
TEMA 1. O LUGAR DE TRABALLO NA SOCIEDADE E A SOCIOLOXÍA	<ul style="list-style-type: none"> 1.1. A pluralidade de significados do traballo<ul style="list-style-type: none"> 1.1.1. Do traballo ao emprego: percorrido histórico polas representacións do traballo 1.1.2. Que é o traballo hoxe? 1.1.3. ¿Crise do traballo?: tendencias, cambios recentes e debates sobre o lugar de traballo hoxe 1.2. O traballo como obxecto e campo de estudo sociolóxico: a centralidade do traballo na teoría sociolóxica 1.3. Investigación sociolóxica sobre o traballo: aproximación ás principais estatísticas, conceptos e indicadores laborais
TEMA 2. A DIVISIÓN TÉCNICA DO TRABALLO E A CONSTRUCCIÓN SOCIO-HISTÓRICA DO MERCADO LABORAL CONTEMPORÁNEO: VELLAS E NOVAS FORMAS	<ul style="list-style-type: none"> 2.1. Traballo, tecnoloxía e sociedade<ul style="list-style-type: none"> 2.1.1. Industrialización e modelo de traballo asalariado: a fábrica como institución clave do sistema industrial e marco para a análise do capitalismo 2.1.2. Revolucións tecnolóxicas: a transición do capitalismo industrial ao capitalismo cognitivo 2.2. Fases principais na construción histórica da organización social da produción<ul style="list-style-type: none"> 2.2.1. 1945-1973: a expansión do modelo socio-productivo fordista 2.2.2. 1973-2008: desde a crise do fordismo ás novas formas de organización do traballo no contexto do capitalismo global 2.2.3. Os efectos da crise de 2008 no mundo do traballo
TEMA 3. A DIVISIÓN SEXUAL DO TRABALLO	<ul style="list-style-type: none"> 3.1. Mulleres, traballo e relacións de xénero: conceptos fundamentais, enfoques teóricos e avaliación crítica en perspectiva histórica 3.2. Evolución e tendencias actuais no mercado de traballo desde a perspectiva de xénero<ul style="list-style-type: none"> 3.2.1. A cara oculta do traballo das mulleres: da esfera da reprodución á esfera de produción 3.2.2. Desigualdades no emprego das mulleres: traballo non remunerado, uso do tempo e as súas implicacións para as relacións de xénero
TEMA 4. VOLUCIÓN RECENTE, CARACTERÍSTICAS E TENDENCIAS NO MERCADO LABORAL DE ESPAÑA	<ul style="list-style-type: none"> 4.1. O mercado de traballo como construción social 4.2. Segmentación dos mercados de traballo 4.3. Cambios nos sectores da actividade económica e cambios na estrutura e composición da forza de traballo 4.4. O mercado de traballo en España antes e despois da crise<ul style="list-style-type: none"> 4.4.1. Evolución e perspectivas de emprego e empregabilidade 4.4.2. Flexibilidade laboral, temporalidade e precariedade: significados e consecuencias 4.4.3. A nova cuestión social: o desemprego e a crise da sociedade salarial
TEMA 5. ESTRUCTURA SOCIAL E DESIGUALDADE NO MERCADO DE TRABALLO	<ul style="list-style-type: none"> 5.1. Estructura laboral e desigualdade social en España: análise e evolución 5.2. Traballo e formas de emprego precarias: vulnerabilidade e exclusión social 5.3. Pobreza laboral, degradación laboral e desigualdade 5.4. Crise do emprego e polarización das traxectorias laborais 5.5. A dinámica laboral dos inmigrantes en España 5.6. Mocidade, educación, traballo e emprego: problemas e perspectivas de inserción laboral
TEMA 6. REGULACIÓN PÚBLICA DAS RELACIÓNS LABORAIS: ACTORES SOCIAIS, IMPACTO E DEBATE	<ul style="list-style-type: none"> 6.1. Delimitación dos interlocutores sociais e as súas competencias: organizacións sindicais e asociacións empresariais 6.2. O Estado e as relacións laborais: retos das políticas de emprego e o papel dos servizos públicos de emprego

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
Sesión maxistral	A1 A3 A5 A6 A8 A9 A11 A14 A15 A17 A18 A20 A19 A32 B9	25	0	25
Actividades iniciais	A3 A5 A6 B3 B4 B13	2	2	4
Lecturas	A1 A3 A5 A8 A14 A18 A32 A35 A36 B3 B13 C7 C8	0	12	12
Discusión dirixida	A1 A5 A8 A14 A17 A18 A21 A23 A24 A25 A32 A35 A36 B3 B4 B12 B13 C6 C8	10	4	14
Portafolios do alumno	A3 A5 A6 A8 A14 A17 A18 A26 A27 A28 A29 A32 A35 A36 B3 B4 B11 B13 C1 C6 C8	12	32	44
Traballos tutelados	A1 A5 A6 A14 A18 A32 A34 A35 A36 B1 B3 B4 B5 B6 B7 B10 B11 B12 B13 B14 B15 B16 B18 B19 B20 B21 B24 B25 B26 B27 C3 C4 C7	12	32	44
Presentación oral	A14 A18 A32 A35 B3 B4 B12 C4	2	4	6
Atención personalizada		1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Sesións expositivas complementadas con material audiovisual que serán abertas e participativas e están deseñadas para explicar, desenvolver e comentar os contidos teóricos que presentan maior dificultade para comprender, incidir nos aspectos básicos e máis relevantes, actualizar convenientemente os contidos, aclarar dúbidas e complementar a información que os estudantes obteñen directamente das lecturas recomendadas.
Actividades iniciais	Actividades que se levan a cabo antes de iniciar calquera proceso de ensino-aprendizaxe co fin de coñecer as competencias, intereses e/ou motivacións que posúe o alumnado para o logro dos obxectivos que se queren alcanzar, vinculados a un programa formativo. Con ela preténdese obter información relevante que permita articular a docencia para favorecer aprendizaxes eficaces e significativas, que partan dos saberes previos do alumnado.
Lecturas	Lectura e análise por parte do alumnado do conxunto de textos e documentación fundamental que se sinalan como bibliografía básica e fonte para afondar nos contidos traballados.
Discusión dirixida	Técnica de dinámica de grupos a través da cal se levarán a cabo debates na aula nos que se discutirán e analizarán de forma libre, informal e espontánea determinados temas motivando o diálogo e a retroalimentación co alumnado así como a capacidade de comunicación oral e a reflexión crítica.

Portafolios do alumno	É un cartafol físico ordenado por seccións, debidamente identificadas ou etiquetadas, que contén os rexistros ou materiais produto das actividades de aprendizaxe realizadas polo alumno no marco da asignatura, cos comentarios e cualificacións asignadas polo profesor o que lle permite visualizar o progreso do alumno. O portafolio inclúe todo o que fai o alumno, como: apuntamentos ou notas de clases, traballos de investigación, guías de traballo e o seu desenvolvemento, comentarios de notas, resumos, probas escritas, autoavaliacións, tarefas desenvolvidas, comentarios de progreso do alumno realizado polo profesor, etc
Traballos tutelados	Metodoloxía deseñada para promover a aprendizaxe autónoma dos estudantes, baixo a tutela do profesor e en escenarios variados (académicos e profesionais). Está referida prioritariamente á aprendizaxe do "como facer as cousas?". Constitúe unha opción baseada na asunción polos estudantes da responsabilidade pola súa propia aprendizaxe. Este sistema de ensino baséase en dous elementos básicos: a aprendizaxe independente do estudantado e o seguimento desa aprendizaxe polo profesor-tutor.
Presentación oral	Exposición oral a través da que o alumnado e profesorado interactúan dun modo ordenado, propoñendo cuestións, facendo aclaracións e expoñendo temas, traballos, conceptos, feitos ou principios de forma dinámica.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Portafolios do alumno Traballos tutelados	Tutorías baseadas na atención personalizada que fomentan a reflexión sobre temas específicos e facilitan o seguimento e a supervisión do estudante. Para a súa correcta realización, contéplanse sesións de tutoría presencial e / ou virtual co profesor, que implican unha participación individual e / ou grupal obrigatoria dirixida a facilitar o encauzamento e a estrutura xeral que deben presentar os traballos. Deste xeito, o alumno recibirá periodicamente información e retroalimentación sobre os resultados das actividades que compoñen o conxunto de avaliación continua.

Avaliación

Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Cualificación
Portafolios do alumno	A3 A5 A6 A8 A14 A17 A18 A26 A27 A28 A29 A32 A35 A36 B3 B4 B11 B13 C1 C6 C8	O alumnado ten no Moodle da asignatura todas as instrucións.	40
Traballos tutelados	A1 A5 A6 A14 A18 A32 A34 A35 A36 B1 B3 B4 B5 B6 B7 B10 B11 B12 B13 B14 B15 B16 B18 B19 B20 B21 B24 B25 B26 B27 C3 C4 C7	O alumnado ten no Moodle da asignatura todas as instrucións.	50
Presentación oral	A14 A18 A32 A35 B3 B4 B12 C4	O alumnado ten no Moodle da asignatura todas as instrucións.	10

Observacións avaliación

DIRECTRICES XERAIS DO SISTEMA DE AVALIACIÓN O sistema de avaliación proposto permite aos estudantes elixir entre a) avaliación continua ou b) avaliación final.

MODALIDADE A: AVALIACIÓN CONTINUA A avaliación continua implica, obrigatoriamente e sen excepción, o cumprimento dos seguintes requisitos:

1. Asistencia "activa e participativa" e aproveitamento de polo menos o 80% de clases tanto teóricas como interactivas. Neste sentido, a ausencia de máis do 20% ás sesións suporá que o alumno non sexa cualificado na parte de avaliación continua da materia.
2. A preparación (entrega por escrito e / ou presentación en clase) das tarefas individuais e de equipo correspondentes ás 3 probas obrigatorias, segundo a metodoloxía indicada polo profesor e nas datas previamente establecidas. A falta de asistencia ao número mínimo de sesións indicado e a non realización das prácticas correspondentes implica a renuncia do alumno á nota correspondente á avaliación continua. A lista completa das actividades prácticas pódese consultar no Moodle da materia. En resumo, o alumno debe demostrar que acadou os resultados esperados de aprendizaxe a través das seguintes actividades de avaliación continua:

PROBA Nº 1-PORTAFOLIO DA ASIGNATURA (peso do 40% da nota global): Individual e eliminatoria -quen non obteña polo menos un 4 sobre 10 non poderá continuar coa avaliación continua durante o curso-.
PROBA Nº 2-COMENTARIO CRÍTICO DE TEMA DE ACTUALIDADE (peso do 20% da nota global): Individual e recuperable se o alumno non chega como mínimo a un 4 sobre 10.
PROBA Nº 3-PREPARACIÓN E EXPOSICIÓN ORAL DE POSTER (ponderación do 30% da nota global): Realízase en equipo e non é recuperable. É necesario obter ao menos un 4 sobre 10. As 4 probas da avaliación continua clasificaranse previamente como APROBADO / NON APROBADO e posteriormente asignaráselles un BLOQUE DE NOTA (calificación numérica de 0 a 10). Para aprobar o curso, deberase obter unha nota igual ou superior a 5 como media ponderada nas 3 probas de avaliación continua.

A ASISTENCIA E O APROVEITAMENTO DAS CLASES (capacidade de traballo, esforzo, integración, participación activa, etc.) valerá ata un 10% da nota global. A clasificación global da avaliación continua para estudantes que superaron a avaliación continua (nota mínima de 5 sobre 10 como media) pode incrementarse ata un máximo do 15% realizando unha actividade de CARÁCTER VOLUNTARIO que consistirá na realización dunha revisión dun libro (a escoller entre a lista de lecturas que o profesor proporá ao comezo do curso).

MODALIDADE B: AVALIACIÓN FINAL O alumno, ben por optar por non realizar as actividades prácticas propostas na modalidade de avaliación continua da materia ou por non superalas cunha nota igual ou superior a 5 puntos, presentarase directamente á avaliación final. Neste caso, obterá a nota final segundo a calificación que obteña exclusivamente na devandita proba. Os estudantes que o desexen tamén poderán renunciar á nota obtida durante o curso e facer o exame final para substituír a nota de avaliación continua. A avaliación final como proba única consiste na realización dunha proba escrita, que se realizará na data previamente establecida pola facultade para as dúas convocatorias de avaliación (xaneiro e xullo) cun valor de entre 0-10 puntos, que se baseará na realización dun exame sobre os temas desenvolvidos na clase durante el cuatrimestre (80%) e unha pregunta obrigatoria para elixir entre un dos libros de lectura recomendados polo profesor ao comezo do curso (20%). Na citada proba preténdese que os estudantes poñan un maior énfase na reflexión, no razoamento crítico e argumentado, así como na interpretación de respostas en escenarios e casos específicos, e non na memoria e copia de datos e / ou información localizadas no bibliografía. - No caso de estudantes con dispensa académica, recoméndase acudir ás titorías individuais (compatibles coa súa dedicación) programadas persoalmente co profesor dende o comezo do curso.

Fontes de información

Bibliografía básica

O ALUMNADO TERÁ Á SUA DISPOSICIÓN NO MOODLE TODO O MATERIAL OBRIGATORIO DA ASIGNATURABENEYTO, P.J.; RAMÓN ALÒS, C; SERGI VIDAL, P.J. (2016). ?La afiliación sindical en la crisis. Estructura, evolución y trayectorias?. Sociología del Trabajo, nº 87, pp. 25-44CEBRIÁN I. Y MORENO, G. (2018). ?Desigualdades de género en el mercado laboral?. Panorama social, nº 27, pp. 47-63ECHAVES GARCÍA, A; ECHAVES, C. (2017). ?Jóvenes aún más precarios crisis económica y desigualdad laboral en España?. Cuadernos de Investigación en Juventud, nº 2, pp. 33-52.GARRIDO MEDINA, L. (2010), ?El impacto de la crisis sobre la desigualdad en el trabajo?. Papeles de Economía Española, nº 124, pp. 46-68.GODIO, J. (2005). ?El paradigma de la sociedad de trabajo?. Nueva sociedad, nº 199, págs. 24-34.GRANDE R; PANIAGUA T; DEL REY, A. (2016). ?Inmigración y mercado de trabajo en España: del boom a la Gran Recesión?. Panorama social, nº 23, 2016, pp. 125-139HERNANZ, V Y JIMENO, J.F. (2013). ?Segmentación laboral y contratación dual: Conversaciones póstumas con Luis Toharia?. Revista de Economía Laboral nº 10, pp. 135-149 KÖHLER, H. y ARTILES, A.M. (2007). ?Paradigmas de la organización social del trabajo? en KÖHLER y ARTILES, Manual de Sociología del Trabajo y de las Relaciones laborales, Delta Publicaciones, cap 12, pp. 371- 386.LORENTE CAMPOS, R., & GUAMÁN HERNÁNDEZ, A. (2018). ?Expansión de la temporalidad y erosión de la relación de empleo estándar en España: ¿La irrupción de un nuevo paradigma de relación de empleo??. Cuadernos De Relaciones Laborales, nº 36, pp. 35-63. MARUANI, M. (2000). ?De la sociología del trabajo a la sociología del empleo?. Política y Sociedad, nº 34, pp. 9-17.MINGORANCE-ARNÁIZ, A. C. Y PAMPILLÓN OLMEDO, R. (2015). ?Mitos y realidades del mercado de trabajo español?. Estudios de Economía Aplicada, vol. 33, nº 1, pp. 223-257.PRIETO, C. (2000). ?Trabajo y orden social: de la nada a la sociedad de empleo (y su crisis)?. Política y Sociedad, nº 34, pp. 19-32.ROCHA, F. (2017): ?Precariedad del empleo y riesgo de pobreza?. Gaceta Sindical. Reflexión y Debate, nº 28, pp. 193-212ROCHE CÁRCCEL, J.A. (2013). ?El incierto sentido del trabajo en la sociedad de riesgo global?. Barataria: revista castellano-manchega de ciencias sociales, nº 15, pp. 207-226.SANTAMARÍA LÓPEZ, E. (2018). ?Jóvenes, crisis y precariedad laboral: una relación demasiado larga y estrecha?. Encrucijadas, nº 15, pp. 1-24.TORNS, T. Y RECIO CÁCERES, C. (2012). ?Las desigualdades de género en el mercado de trabajo: entre la continuidad y la transformación?. Revista de Economía Crítica. Nº 4, pp. 178-202.VILAR RODRÍGUEZ, M. (2012). ?De aquellas arenas estos lodos: el mercado de trabajo en España desde una perspectiva histórica?. Revista Galega de Economía 21, 1 pp. 115-146.

Bibliografía complementaria	<p>ALONSO, L. E. (2007). La crisis de la ciudadanía laboral. Anthropos, Barcelona.</p> <p>BROWN, R.K. (2010). ¿Sucesión o acumulación? Sobre los cambios en los enfoques teóricos y en las preocupaciones sustantivas de la sociología del trabajo y del empleo?. Sociología del trabajo, nº 69, pp. 5-19.</p> <p>CARRASQUERO OTO, P. Y RECIO CÁCERES, C. (2013). ¿Los colectivos más débiles del mercado laboral: ¿la excepción como norma??. Anuario IET de Trabajo y Relaciones Laborales, 1, pp. 185-194.</p> <p>CASTELLI, N; BOGONI, M. (2020). ¿Empleo, edad y género: el impacto de las reformas y el necesario debate sobre el futuro de las relaciones laborales?. Cuadernos de Relaciones Laborales, nº 38, pp. 11-38.</p> <p>CASTILLO J. J. (2008). La soledad del Trabajador globalizado, Catarata, Madrid.</p> <p>GARRIDO MEDINA, L. (2012). ¿Estudios y trabajo de los españoles en la crisis de empleo?. Estudios de Economía Aplicada, 30 (1), pp-29-58.</p> <p>GARRIDO MEDINA, L. Y CHULIÁ, E. (2005). ¿Las trayectorias de ocupación de un cuarto de siglo? en Ocupación, formación y el futuro de la jubilación en España, Consejo Económico y Social de España (CES), Colección Estudios, nº 173, Madrid, pp. 93-129.</p> <p>LÓPEZ CALLE, P. (2018). ¿Subjetividad precaria como recurso productivo. Crisis, trabajo e identidad en las periferias metropolitanas desindustrializadas?. Revista Española de Sociología, nº 28 (2), pp. 347-364.</p> <p>OIT (2020) Perspectivas sociales y del empleo en el mundo ? Tendencias 2020. https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_734455.pdf</p> <p>MARTÍN ARTILES, A. ET AL. (2003). Teoría de las relaciones laborales. Fundamentos, Barcelona: Editorial UOC.</p> <p>MARTÍN ARTILES, A; LOPE, A; BARRIENTOS SÁNCHEZ, D. Y MOLES KALT, B. (2018). «Aprendiendo a trabajar: trayectorias y discursos». Revista Española de Investigaciones Sociológicas, nº 164, pp. 115-134.</p> <p>MARTÍNEZ GARCÍA, J.S.: Estructura y Desigualdad social en España. Ed. Los libros de la Catarata, Madrid, 2013, pp. 59-79.</p> <p>MARTÍNEZ MORENO, C. (2019). Brecha salarial de género y discriminación retributiva: causas y vías para combatirlas. Albacete: Bomarzo</p> <p>MARTÍNEZ PASTOR, J.I. (2010). ¿Solución familiar o desfamiliarización? Pros y contras de los modos de compatibilizar trabajo y familia en los países de la OCDE?. Praxis Sociológica, nº 14, pp. 37-66.</p> <p>MARTÍNEZ PASTOR, J. I. Y BERNARDI, F. (2011). ¿La flexibilidad laboral: significados y consecuencias?. Política y Sociedad, nº 48, pp. 381-402.</p> <p>MÉDA, D. (2007). ¿Qué sabemos sobre el trabajo??. Revista de trabajo, 3(4), pp. 17-32.</p> <p>PÉREZ OROZCO, A. (2015), ¿La sostenibilidad de la vida en el centro? ¿Y eso qué significa??. en Mora Cabello de Alba, L., Escribano Gutiérrez, J. (Eds.), La ecología del trabajo. El trabajo que sostiene la vida, Bomarzo, Albacete</p> <p>PRIETO, C. (1999) «Crisis del empleo ¿crisis del orden social?», en Miguélez, F.; Prieto, C., Las relaciones de empleo en España, Siglo XXI, Madrid.</p> <p>PRIOR, J.C. Y R. MARTÍNEZ (2013): Reflexiones sobre el trabajo en la sociedad actual: nuevos retos & nuevas realidades, Cívitas, Pamplona.</p> <p>ROCHA SÁNCHEZ, F. (2015). ¿Contrato único, segmentación y relaciones laborales. Otra vuelta de tuerca en la estrategia del miedo?. Revista de Derecho Social, nº 70, pp. 239-253.</p> <p>ROMAGNOLI, U. (2018). ¿De la ciudadanía industrial a la ciudadanía industrial??. Revista de Derecho Social, nº 81, pp. 21-38.</p> <p>SERRANO GARCÍA, J. Y BORELLI, S. (2017). ¿El necesario reconocimiento de los derechos sindicales a los trabajadores de la economía digital?. Revista de Derecho Social, nº 80, pp. 233-261</p>
------------------------------------	--

Recomendacións

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Observacións

Recoméndase a asistencia continuada e regular á clase e o estudo diario da materia. A lectura da Guía Docente da materia é fundamental para coñecer as orientacións xerais e as actividades prácticas que se deben realizar. Así mesmo, recoméndase o uso frecuente do Moodle da materia, onde os alumnos serán informados das propostas do profesor (avisos, prácticas, exercicios, novas, etc.) e atoparán os materiais obrigatorios para a materia. Ademais, como regra xeral, hai que ter en conta as seguintes cuestións: 1.- A entrega dos traballos documentais que se realicen nesta materia serán en papel cumprindo cos seguintes puntos: - Non se empregarán plásticos. - Realizaranse impresións a dobre cara. - Empregarase papel reciclado. - Evitarase a impresión de borradores. 2.- Débese facer un uso sostible dos recursos e a prevención de impactos negativos sobre o medio natural. 3.- Débese ter en conta a importancia dos principios éticos relacionados cos valores da sustentabilidade nos comportamentos persoais e profesionais. 4.- Segundo se recolle nas distintas normativas de aplicación para a docencia universitaria deberase incorporar a perspectiva de xénero nesta materia (usarase linguaxe non sexista, utilizarase bibliografía de autores de ambos os sexos, propiciarse a intervención en clase de alumnos e alumnas...). 5.- Traballarase para identificar e modificar prexuízos e actitudes sexistas, e influirase na contorna para modificalos e fomentar valores de respecto e igualdade. 6.- Deberanse detectar situacións de discriminación por razón de xénero e proporanse accións e medidas para corrixilas. 7.- Facilitarase a plena integración do alumnado que por razón físicas, sensoriais, psíquicas ou socioculturais, experimenten dificultades a un acceso axeitado, igualitario e proveitoso á vida universitaria.

(*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías